Az előrelépés lehetőségei

Zákányszéki beszélgetés

A szegedi járás homokjának nagyobbik fele hivatalos kategóriák szerint is gyenge termőhelyi adottságú terület, zömmel szakszövetkezetek dolgoznak rajta. A kongresszusi irányelvek célul tűzik ki, hogy a mostaninál többet teremjenek a gyengének minősített területek is, az itt működő szövetkezetek zárkózzanak föl a többiekhez, és a természeti feltételeiknek jobban megfelelő termelési szerkezetet alakítsák ki.

Kisebbfajta tanácskozásnak is nevezhetnénk a zákányszéki Homokkultúra Szakszövetkezetben folytatott beszélgetést, hiszen a vezetőség néhány tagja is részt vett azon. Egyszerű témát jártunk körül: tud-e előrelépni a szakszövetkezet, látja-e a következő évek várható lehetőségeit, és ha látja, tud-e igazodni hozzájuk.

Példák

A téma egyszerűnek látszik, de válaszolni rá elég nehéz. Olyan gyorsan változik mezőgazdaságunk arculata — tegyük hozzá rögtön: jobbára előnyére van ez a változás —, kis gazdaságnak nehéz lépést tartani vele. Kézzel fogható példát mond az elnök. Amikor a negyven hektárt kitevő szőlőt telepítették, a legkorszerűbb szőlőtáblának számított. Csak gépi művelésről volt szó. A szőlőtermelés egész rendszere annyit változott azóta — dupla széles sorok, úgynevezett magasművelés, szüretelő kombájn, permetező helikopter —, hogy a korszerűnek hitt szőlőtábla egyáltalán nem korszerű már, „gépi szőlő" helyett „gyalog szőlő" lett belőle. A munkák javát kézzel kell végezni. A másik példa az állattenyésztésből való. Nagy istállót építettek, a lehető legjobbat. Középen a jászol, két sorban, betonból. Még el sem készült, Gödöllőn azt mondták, nem korszerű már. Majdnem megsértődtek a zákányszékiek. Legjobb igyekezetüket építették bele, a tervezők a legújabb tudományos elemekre alapoztak, hol akkor a hiba. Ott például — mondták Gödöllőn —, hogy a betont szétbombázni sem lehetne. Az a jó istálló, ahol változtathatók a tartási körülmények. Azóta kénytelenek belátni, valóban nem jó a változtathatatlanság: most térnek át az úgynevezett kötetlen tartásra.

A két példa egyébként a szövetkezet törekvéseinek két ágát is jelzi. Szakszövetkezetről van szó, a föld egy részét a tagok külön művelik, a másik része közös terület. Évről évre nő a közös, a maga természetes útján. A tagok fölajánlják eddig művelt holdjaik egy részét, és a kívülállók földjének szabályos megvásárlása — „megváltása" — is ezt gyarapítja. Most fele-fele az arány, de várhatóan tovább növekszik a közös földterület. Tavaly közel 100 hektárral nőtt.

Törekvések

A közös föld még nem jelent nagyüzemi táblát. Tavaly sikerült összevonni a határ egy részén tíz hektárt, a másikon nyolcat. Jellemző, hogy legelőször a sovány földektől szabadulnak a tagok, a szövetkezetnek első gondja tehát a tereprendezés és talajjavítás. Ahol tavaly 29 hektár őszibarackot telepítettek, azelőtt szinte homoki ősvadon, használhatatlan parlagföld volt. Szerencsére a telepítési szabályzatok szigorúan előírják, hogy csemetét csak jó földbe szabad ültetni. Hektáronként 400 mázsa istállótrágyával, 20 mázsa műtrágyával, és 150 mázsa ásotthalmi tőzegfölddel hizlalták meg a homokot. Ha a barack termőre fordul, közepes esztendőben is négyezer mázsára számítanak. A MÉK-kel előre szerződést kötöttek, a csemetét is ez a vállalat adta a telepítéshez.

Csakhogy a barack kényes jószág, sok tízezer forintot elvihet az is, ha nem ma, hanem holnap szedik le a fáról. Van-e hozzá ember? Részesművelésre adták, aki vállalja, a szedés is az ő gondja mindig.

Ötven hektár almáskert már tavaly is termett, erre az évre huszonöt vagon termést várnak. A közös terület egyik fele szőlő és gyümölcs, a másik fele a most bontakozó állattartást szolgálja takarmánnyal. Lépésváltás is van az állatenyésztésben, áttértek a számukra kedvezőbbnek ígérkező, hústermelést célzó szarvasmarhatartásra. Most ötvennyolc tehenük van, arról beszélnek, jövőre ennek már háromszorosa lesz. Évente 120 hízott jószágot adnak el. A specializálódás lényege: amit csinálnak, tökéletes legyen. A mostani támogatási rendszer mellett az ő területükön ez látszik kifizetődőbbnek.

A szakszövetkezet ereje a tagok által művelt föld termésétől is függ. Tendenciának látszik, hogy egyre kisebb lesz az egy-egy tag kezén visszamaradt föld, de egyre többet terem az is. A nagyüzemben használt új termelési módszerek áthúzódnak a kis gazdaságokba is. A zöldségtermesztésnél és állattartásnál jóváírt napokkal megoldódtak a nyugdíjproblémák is, egyedül a gyermekgondozási segély hiánya jelent gondot.

Érdeklődés

Úgy gondolják a szövetkezet vezetői, azon az úton járnak most, amely a gyenge termőhelyi adottságok ellenére is eredményes gazdálkodáshoz vezet. Némi tétovázás is érezhető szavaikon. Jól terem ugyan a tagok által külön-külön művelt föld többsége, haszna is megvan, de hihetetlenül sok munka az ára.

Nincs náluk se vasárnap, se ünnep, szinte percnyi pihenő sincs, csak a maguk által görcsösen diktált szigorú munka van — amíg egészséggel bírják. Jönnek a hírek Ásotthalomról, érdeklődéssel várnak minden szót. Ott a szakszövetkezetekből egyesüléssel termelőszövetkezet lett.

Horváth Dezső

Gondozás, ápolás

Új rendelet az öregek napközi otthonairól

Az egészségügyi miniszter új rendeletben szabályozta az öregek napközi otthonainak létesítését, működésük feltételeit, s azt, hogy kik, milyen körülmények között, és milyen térítés mellett vehetik igénybe a napközi otthoni gondozást.

A régi rendelet szerint az öregek napközi otthonában csak azok kaphattak ingyenes ellátást, akiknek egyáltalán nem volt nyugdíjuk, s a gondozásra szorulók többségének viszonylag alacsony jövedelem esetén is térítést kellett fizetniök. Ez egyre hátrányosabban érintette a nyugdíjasokat. Az alacsony összegű nyugdíjak és járadékok emelése miatt ugyanis — a régi rendelet alapján — az utóbbi években már csaknem mindenkinek fizetnie kellett volna a napközi otthoni ellátásért. A térítési díjak megállapítását ezért az új rendelkezés rugalmasan a tanácsokra bízza, amelyek az anyagi és a szociális helyzet mérlegelése alapján bárkit mentesíthetnek a térítési kötelezettség alól.

Ugyanakkor az utóbbi években jelentősen fejlődtek e napközi otthonok szolgáltatásai is. A kezdeti törekvésekkel ellentétben ezek az intézmények a magukra maradt idős korúaknak már nemcsak klubszerű elfoglaltságot, tartalmasabb időtöltést és az emberi kapcsolatok kiépítésének lehetőségeit jelentik, biztosítják, hanem állandó, rendszeres gondozásukat is.

Az öregek napközi otthonainak különösen ez a gondozási jellege fejlődött sokat az elmúlt években. A korábbi egyszeri étkezéssel szemben ma már a legtöbb helyen reggelivel és vacsorával is ellátják a rászorultakat. Rendszeres orvosi felügyeletek óvják egészségüket, gondoskodnak ruházatuk tisztán tartásáról, közös kulturális programokat szervezenek számukra, és sok helyen a gondozottak foglalkoztatását is megoldották. Betegségük esetén pedig a lakásukon is meglátogatják és gondozzák őket.

Az öregek napközi otthonaiba való felvétel feltételei az új rendelet értelmében sem változtak. A gondozásra szorulók továbbra is a lakóhelyük szerint illetékes tanácsok egészségügyi hatóságainál kérhetik felvételüket, s csupán azokat nem vehetik fel, akiket családi környezetben vagy — eltartási szerződés alapján — otthon ápolnak.

Az új rendelet — az elmúlt évek tapasztalatai alapján — elsősorban az eredményesen működő napközi otthonok gyakorlatban is jól bevált, egyre bővülő, szélesedő „szolgáltatásait" foglalja jogi formába. Mindezt a rászorulók, a kedvezőtlen szociális helyzetben levő és a családi gondozást nélkülöző idős emberek érdekeinek legmesszebbmenő figyelembevételével. (MTI)

Új határátkelőhely

Ünnepélyesen adták át pénteken a Vas megye déli részén elterülő Bajánsenye és a szomszédos szlovéniai Hódos között magyar—jugoszláv határátkelőhelyet.

Az ünnepségen részt vett magyar részről dr. Faluvégi Lajos pénzügyminiszter, dr. Ábrahám Kálmán közlekedési és postaügyi államtitkár, Halász József, Magyarország jugoszláviai nagykövete, Kovács Antal, a Vas megyei pártbizottság első titkára, dr. Gonda György, a Vas megyei tanács elnöke. Jugoszláviát Rudi Csacsinovics, a Szlovén Szocialista Köztársaság végrehajtó tanácsának alelnöke, dr. Ziga Vodusek, Jugoszlávia magyarországi nagykövete, Aszen Szimitcsijev, a Jugoszláv Szövetségi Végrehajtó Tanács tagja, a jugoszláv—magyar gazdasági együttműködési bizottság jugoszláv tagozatának elnöke képviselte.

A határátkelőn eddig csak kishatárforgalmat bonyolítottak le. Az átkelőhelyet mindkét részről azok vehették igénybe, akik a határtól számítva egy meghatározott kilométeren belül laktak. Most mindkét ország összes lakóinak rendelkezésére áll.

Az ünnepségen dr. Gonda György és Rudi Csacsinovics mondott üdvözlő szavakat. (MTI)

Megérkeztek a jégmadarak

A madárvilág közép-európai menedékhelyén, a Balatonon csapatosan tűntek fel az elmúlt napokban a már évek óta rendszeres téli vendégek, a csonttollú madarak. A hidegebb tájakról érkeztek a magyar tengerhez a kék jégmadarak is. E jövevények a patakok balatoni torkolatánál, a nádasokban és a keszthelyi öböl környékén tanyáznak.

Ha félreverik a harangot...

A tűzoltás szakértelmet, bátorságot, tételez fel. S talán, mert csupa szép emberi erényt tulajdonítunk e hivatás űzőinek, a kisfiúk is szívesen emlegetik, mint jövendő foglalkozásukat.

A városoknak mindig is egyik legmegbecsültebb közintézménye volt a tűzoltóság. Szegeden például az árvíz utáni újjáépítés során elsőként kapott új otthont. Csakhogy a hivatásos szakembereken kívül szükség van olyan önkéntes gárdára is — főként a községekben, a falvakban —, akiknek tagjai tűz esetén részt vesznek a lángok eloltásában, a mentésben. Eddig testületeket alkottak a rendszeresen gyakorlatozó önkéntesek. Szervezetük azonban nem képviselt önálló jogi személyt, és irányításuk is a BM feladata volt. Egy új rendelet szabályozza ezeknek a csoportoknak a munkáját. Többek között előírja, hogy ezután egyesületként működjenek tovább. A volt önkéntes tűzoltótestületek folyamatosan alakulnak át egyesületté a szegedi járásban is. Ez azt is jelenti, hogy kapcsolatba lépnek új gazdájukkal, a községi tanácsok szakigazgatási szerveivel, melyek egyben anyagilag is támogatják őket.

A járásban az önkéntes tűzoltóknak 25 községi és négy városi csoportja működik. Akinek nem hivatása ez a mesterség, csupán szabad idejében, kedvtelésből — ám rendszeresen — vesz részt gyakorlatokon, versenyeken — az sem nélkülözheti a szakmai hozzáértést. A tanítók, a hivatásos tűzoltók: oktatják, továbbképzik a tűzoltás társadalmi munkásait, megismertetik velük a mentő és a megelőző tűzvédelmi tudnivalókat. A gyakorlatok, a közös élmények és a közös munka összekovácsolja az egyesületek tagjait. Nem ritka az sem, hogy példás közösségi élet, barátság alakul ki az önkéntes tűzoltók és családtagjaik között egy-egy községben. A felnőtteket pedig követik a fiatalabbak is: több község iskolájában tűzoltó-szakkörök működnek. A lelkes diákok — az igazgatók szerint — élen járók a tanulásban is. Dorozsmán és Kisteleken a muzsikáló úttörőkből tűzoltó-zenekar verbuválódott. A fiatalok nemegyszer lelkes követői a hagyományoknak.

Egyik-másik községi egyesület ugyanis élményekben gazdag múltra tekinthet visszsza. Nemrégiben ünnepelte például 70 éves „születésnapját" a kübekházi és a sándorfalvi testület. Jubileumi közgyűlésen elevenítették fel néhány alapító taggal együtt a régi eseményeket. Mórahalom önkéntesei negyven éve kovácsolódtak testületté, s mint ahogy munkájuk bizonyítja, jól szervezett testületté: legutóbb sikerült megakadályozniuk egy erdőtüzet az ásotthalmi erdőgazdaság területén, amikor egy lángba borult lakókocsihoz vonultak ki gépjármű-fecskendőjükkel.

Az önkéntes tűzoltás társadalmi munka. Értékét más mércével mérik, mint a faluban felajánlott órái és energiái. Kitartó gyakorlással, tanulással készülnek arra, mit kell tenniük, ha a faluban félreverik a harangot.

Ch. Á.

Folyóiratszemle

A közlés formái

„Egész nemzeti műveltségünk anyanyelvünkön alapszik" — idézi a *Köznevelés* című hetilap egyik írásának címe *Bárczi* Gézának, a magyar nyelv egyik legkiválóbb ismerőjének szavait.

1.

A 81 éves nyelvész, a tudós és a nagyszerű tanár tanulságos és érdekes megállapításai a mostanában különösen aktuális „nyelvi ügyekről" szólnak. Az élő beszéd, a kiejtés romlásáról és e folyamat megállításának lehetőségeiről; az írott nyelv, a helyesírás és az iskolai nyelvtanítás problémáiról. A nyelvtan már-már olyan „mumustantárgy" tanulóknak és tanároknak egyaránt, mint korábban a matematika volt. Ennek okait Bárczi Géza abban látja, hogy az iskolák eltávolodtak az úgynevezett „induktív tanítási módszertől". Ha a diákok az élő nyelvből, saját nyelvi tapasztalataik alapján juthatnának el a nyelvi szabályok megállapításához, nem lennének annyira unalmasak, gyötrelmesek a nyelvtanórák. A sok kötelező osztályozás (feleltetés) is gátja annak, hogy oldottabbak legyenek és maradandóbb ismereteket adjanak az órák.

Érdekesebbé lehetne tenni a tanítást nyelvtörténeti vonatkozások ismertetésével is, hisz a gyerekek történelmi érzéke és tájékozottsága általában sem kielégítő. Beszédművelést minden felsőoktatási intézményben kellene tanítani, mert a szép és kifogástalan magyar beszéd minden pedagógusnak első kötelessége. Minthogy a nyelv, fő funkciója, a közlés mellett, egyszersmind művészi anyag is, súlyos hiba, hogy iskoláinkban visszaszorult a verstanulás. „A könyv nélküli verstudás több mint egyszerű bevésés, a nyelv lelkét ültetjük magunkba a versekkel."

2.

Egy bonyolult, de eléggé mindennapi közlésforma, a hazugság világáról szól *Hernádi* Miklós tanulmánya (A hazugság mozgásformái a mindennapi életben) a januári *Világosság*ban. A szerző, miközben tudományos igénnyel elemzi a hazugság természetét, érdekesen vázolja fel a beszélő ember hazugságainak lehetséges indítékait, a hazudó stratégiáját, és a másik fél, a szándékosan félrevezetett, lehetséges védekezési módjait.

A téma kapcsán olyan tanulságokat is megfogalmaz, amelyeket mindennapi életünkben sem árt megszívlelni. A hazudó fél „információs fölényben" van, hiszen az igazságot is ismeri. Áldozata azonban sem az igazságról, sem a hazugság tényéről nem tud. Ha „információs hátrányát" úgy próbálja megszüntetni, hogy úgy tesz, mintha mindent elhitt volna, de nem ad hitelt a hazugságnak, már ő van fölényben. Csakhogy a végeredmény: „elütötték egymást az igazságtól".

Végül a szerző a következőképpen osztályoz: van protokollhazugság, vágyhazugság, színlelés, harci hazugság. A hallgatás és a titok pedig rokonai a hazugságnak.

3.

A közlés másfajta lehetőségeiről, a maszk és a mimika által közvetített jelentésekről szól *Köpeczi Bócz* István cikke, a *Színház* című folyóiratban. Hiányolja színházainkból a „maszktervezőt", akinek pedig a díszlet- és jelmeztervezővel egyenrangú feladatai lehetnének. Elemzi és ábrán is bemutatja, milyen szerepe van az arc izmainak a „mimikai ráncrend" alakulásában, a különféle arckifejezések kialakításában. Egy 1898-ban megjelent kézikönyv jellemzéseit is közli aráncokról, amelyeknek — kedves naivitással — karakterológiai jelentéseket tulajdonított a szerző. E szerint az erős homlokráncok a középszerűség, a hirtelen harag, a makacsság és aggodalmaskodás jellemzői. A szem körüli ráncok diplomatikus fortélyra, furfangra és kiváló észre utalnak, a gödröcske az arcon (amit hagyományosan a szépség jeleként becsülünk) féltékenységet, hiúságot, irigységet jelent stb.

A könyvecskét színészek használták hajdan, mintegy „súgónak" a maszkkészítéshez.

S. E.

Amatőregyüttesek pódiuma

Pécsett érdekes kezdeményezés született a múlt évben: a városi tanács vb művelődésügyi osztálya életrehívta az amatőregyüttesek állandó pódiumát.

A kezdeményezés kitűnően sikerült. A kamaraestéken az ország tizennégy élvonalbeli amatőregyüttese mutatkozott be a mecsekaljai városban.